ИҚТИСОДИЁТНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ БОЗОР ВА ДАВЛАТ МЕХАНИЗМЛАРИ

РЕЖА:

1. Миллий иқтисодиётни тартибга солишда давлатнинг роли ҳақидаги назария ва қарашлар
2. Иқтисодиётнинг давлат томонидан тартибга солишнинг мақсад ва вазифалари
3. Давлатнинг иқтисодиётга таъсир қилиш усуллари ва воситалари

16 май 2019 й.

Маърузачи: Ахмедов Азамат Камилович

Миллий иқтисодиётни тартибга солишда давлатнинг роли ҳақидаги назария ва қарашлар

А.Смитнинг "Халқлар бойлигининг табиати ва сабабаларини тадқиқ қилиш ҳақида" (1776 й.) асарида бозор усуллари орқали иқтисодиёт ўз-ўзини тартибга солишини таъкидлаган.

А.Смитнинг фикрича хусусий товар ишлаб чиқарувчилар бозори давлат назоаратидан тўлиқ озод бўлиши зарур. Ана шундагина ишлаб чиқарувчилар истеъмолчилар талабига мос равишда ишлаб чикаришни ташкил қилиш имконига эга бўлади. Бунда бозор воситасида тартибга солиш, ҳар қандай четдан аралашувсиз ишлаб чиқарувчи-ларни бутун жамият манфаатлари учун ҳаракат килишга мажбур килади.

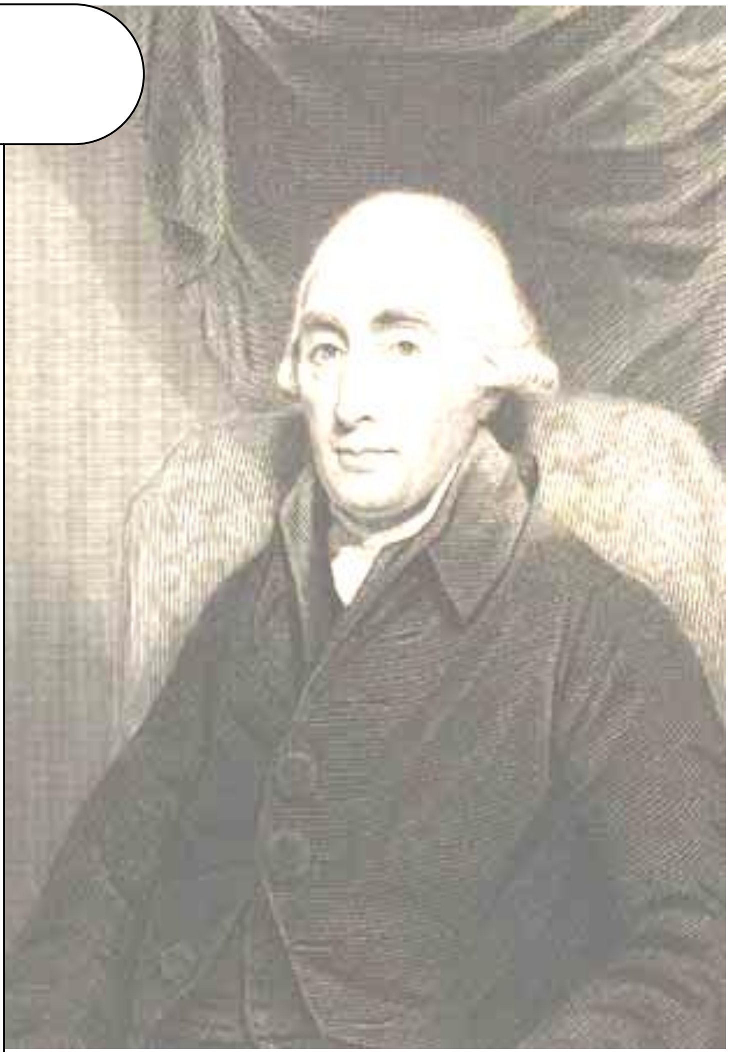

Миллий иқтисодиётни тартибга солишда давлатнинг роли ҳақидаги назария ва қарашлар

А.Смитнинг «Тинч қўйиш» назарияси 1929-1933 йиллардаги иқтисодий инқироз даврида танқидга учраган.

Ж.М.Кейнснинг «Иш билан бандлик, фоиз ва пулнинг умумий назарияси» (1936) асарида давлат фискал ва кредитли тартибга солиш воситаларидан фойдаланиб, ялпи талабни рағбатлантириши ва аҳоли иш билан бандлигини таъминлаши зарурлигини исботлаган.

XX асрнинг 80-йилларида АҚШда "Американинг янги ривожланиш йўли: иқтисодий жиҳатдан янгиланиш дастури" номли йўналиш асосида иқтисодиётга давлат аралашувини камайтирган ҳолда (консерватив концепция асосида) ривожлантириш ва бозор механизмларининг аҳамияти оширилди.

Иқтисодиётнинг давлат томонидан тартибга солишнинг мақсад ва вазифалари

Давлатнинг ижтимоий-иқтисодий сиёсатининг асосий мақсадилари

Иқтисодий ўсиш ва тўла бандликни таъминлаш

Қонун устуворлигини таъминлаш

Нархларн и баркарорл аштириш

Ижтимоий ҳимояни кучайтириш

Иқтисодий эркинлик

Ташқи иқтисодий алоқаларни ривожлантири ш

Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солишнинг асосий вазифалари

Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солишнинг асосий вазифалари

Иқтисодиётни тартибга солиш усуллари

- бевосита таъсир қилиш усуллари
- билвосита таъсир қилиш усуллари
- ташқи иқтисодий усуллар

Тартибга солишнинг маъмурий воситаларидан фойдаланиш усуллари

- иқтисодиётнинг айрим бўғинлари – транспорт, алоқа, атом ва электр энергетикаси, коммунал хизмат ва бошқа соҳаларни бевосита бошқариш.
- нархлар ва иш ҳақини «музлатиб» қўйиш сиёсати
- иш билан бандлик хизмати (меҳнат биржалари) фаолиятини ташкил қилиш
- иқтисодий соҳани тартибга солишни кўзда тутувчи қонунларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш

Давлатнинг пул-кредит сиёсатининг асосий воситалари

-ҳисоб ставкасини тартибга солиш

-молия-кредит муассасаларининг Марказий банкдаги захиралари минимал ҳажмини ўрнатиш ва ўзгартириш

-давлат муассасаларининг қимматли қоғозлар бозоридаги операциялари (давлат облигацияларини чиқариш, уларни сотиш ва тўлаш)

Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солиш шакллари

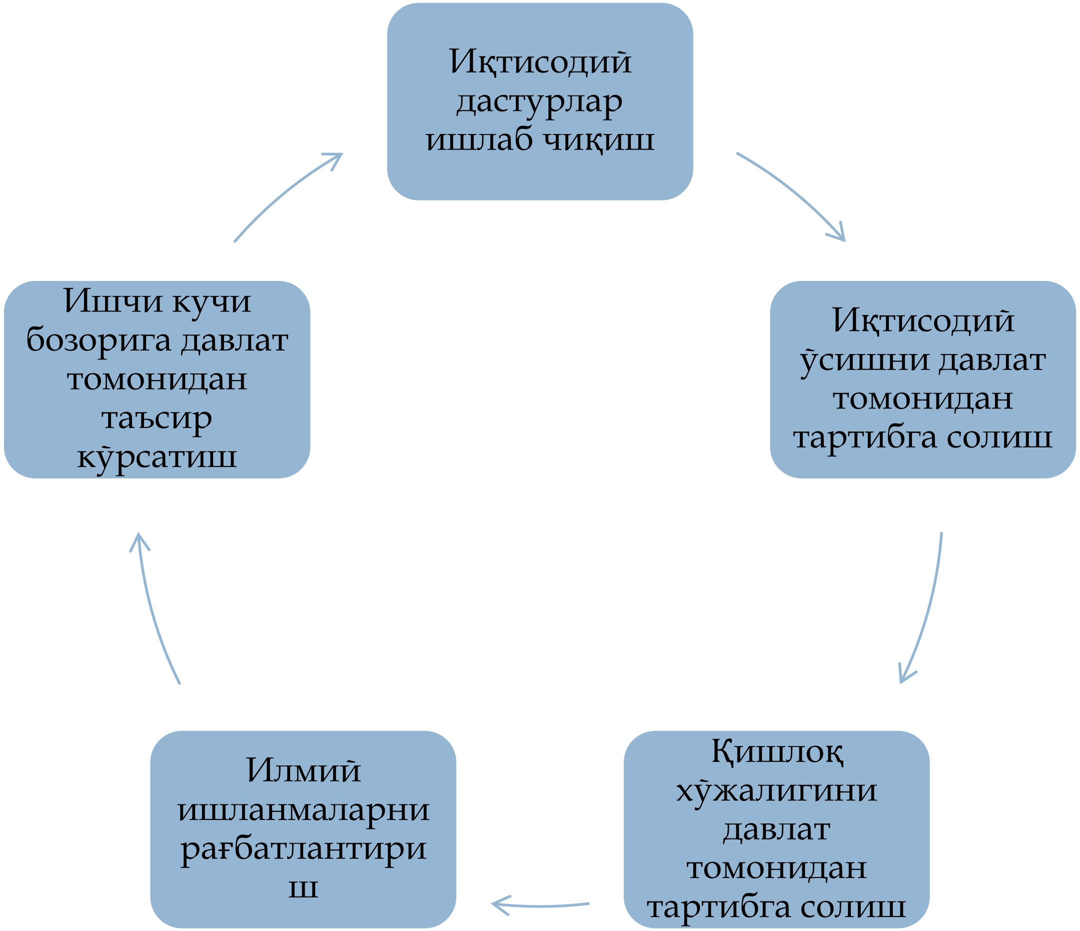

Назорат учун саволлар

- Давлатни иқтисодиётга аралашуви тўғрисида қандай назарияларни биласизлар?
- Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солиш ўз олдига қандай мақсад ва вазифаларни қўяди?
- Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солишнинг бевосита ва билвосита усулларига тавсиф беринг.
- Иқтисодиётни тартибга солишда давлат сектори қандай рол ўйнайди?
- Иқтисодиётни тартибга солишнинг маъмурий ва иқтисодий воситаларини санаб ўтинг.
- Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солишнинг ташқи иқтисодий усуллари мазмуни нимадан иборат?
- Давлатнинг ижтимоий-иқтисодий даастурлари нима ва улар қандай амалга оширилади?